

**ARAPÇA ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN
ARAPÇA HARFLERİNİ TELAFFUZ ETMEDE YAŞADIĞI SORUNLARA DAİR
BİR ÇALIŞMA –ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ-**

**A STUDY ON THE PROBLEMS WHICH IS EXPERIENCED IN PRONOUNCING
ARABIC LETTERS OF STUDENTS STUDYING IN ARABIC –ADİYAMAN
EXAMPLE-**

Dr. Öğretim Üyesi Hacı ÇİÇEK

Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Arapça Öğretmenliği Bölümü, Adıyaman / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0003-4735-6349

Dr. Öğretim Üyesi Osman KAYA

Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Arapça Öğretmenliği Bölümü, Adıyaman / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-2695-4246

ÖZET

Sosyal ilişkiler bağlamında insanlar arasında en sağlam iletişim aracı, dildir. Durum böyle olmakla beraber, her dilin kendine özgü bir takım dilsel özellikleri bulunmaktadır. Her dilde ses bilimi noktasında harflere ait mahreç ve sıfatlar vardır. Arap dilindeki en önemli bir özellik ise boğaz ve peltek harflerin bulunmasıdır. Bu özellik, Arapçayı birçok dilden farklı kılmaktadır. Dolayısıyla anadilinde peltek harfler bulunmayan insanların, söz konusu peltek harfleri ya da mahreç ve sıfatları farklı olan harfleri telaffuz etmesinde zorluklar yaşamaları, öğretimin ilk döneminde normaldir. Kimi harfler de vardır ki başka bir dilde sadece tek bir harf ile telaffuz edilmektedir. Buna en somut örnek, Arapçadaki ح-خ-ع harflerinin Türkçede sadece “H” harfi ile karşılanmasıdır. Arapçada kimi harfler vardır ki Türkçede karşılığı hiç bulunmamaktadır. Buna örnek olarak ث-ح-خ-ع-ص-ض-ط-ظ vb. harfleri verebiliriz.

Öğrencilerimizin yoğunluklu olarak telaffuzlarında zorlandıkları harflerin, boğazdan çıkan ve peltek harfler olduğu tespit edilmiştir. Harfler, doğru bir şekilde seslendirilmediğinde, beraberinde bazı yanlış algılamaları da getirecektir. Mesela “Sahire” kelimesindeki “h” harfi Arapçadaki üç harfin karşılığıdır. ح ile okunduğunda “sihirbaz kadın”; خ ile okunduğunda “alay eden kadın”; ع ile okunduğunda ise “geceleyin uyumayan kadın” ve “düz arazi parçası” anlamına gelmektedir. Bu nedenle yanlış algılamaların önüne geçmek için, harflerin doğru bir şekilde telaffuz edilmesi gerekir. Bu çalışmada Adıyaman Üniversitesi Arapça Öğretmenliği öğrencilerine, Arapça harfleri telaffuz etme düzeylerinin belirlenmesine yönelik sorular sorulmuş ve onlara ilişkin istatistiksel bulgular ele alınmıştır.

Şunu söylemek istiyoruz: Öğrencilerimizin eğitim ve öğretiminin daha sağlıklı ve reel veriler ışığında ortaya çıkması için, zaman zaman bu tür donelerin sağlanmasının gerekli olduğuna inanıyoruz. Öğrencilerimiz, Türkiye’nin bütün bölgelerinden geldiğinden; kimisi İmam Hatip Lisesi mezunu, kimisi de diğer lise mezunları olduğundan, Arapça harfleri aynı oranda telaffuz etmeleri mümkün değildir. Bunun, bir süreye kadar normal karşılanması ve periyodik olarak yanlışların düzeltilmesi konusunda hassasiyet gösterilmesi gerekir.

Bu çalışma ile Arapça harflerin telaffuzunu konusunda ulaşmak istediğimiz amacı elde ettiğimizi söyleyebiliriz. Bu çalışmanın, hem öğrenciler hem biz öğretim elemanları için bir motivasyon olduğunu belirtmemiz gerekir. Amacımız, yaşanan sıkıntıları daha aza indirmek ve öğrencilerimize daha ideal bir eğitim seviyesi kazandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Harfler, Seslendirme, Öğrenciler, Sorun

ABSTRACT

Among people the most robust means of communication is language in the context of social relations. Along with this case, each language has its own set of linguistic features. Each voice has its own idioms and adjectives in each language. One of the most important features of the Arabic language is the presence of the letters of throat and lisp. This feature makes Arabic different from many languages. It is normal for people who do not have lisp letters in their mother tongue to have difficulties in pronouncing lisp letters or letters whose names and adjectives are different. There are also some letters that are pronounced with only one letter in other languages. The most concrete example of this is the fact that the Arabic letters ح-خ-ه are only met with the letter "H". There are some letters in the Arabic language that are not available at all in Turkish. For example, ث-ح-ظ-ط-ض-ص-غ-خ. We can give such letters.

It has been determined that our learners have difficulty in pronouncing their pronunciations in letters, and that they are from the throat and are lisp letters. If the letters are not sounded correctly, they will bring some misperceptions. For example, the letter "h" in the word "sahire" is the three letters in Arabic. "Sorcerer woman" when read with ح; "Mocking woman" when it is read with خ; When it is read with ه, it means "the woman who sleeps at night" and "the piece of plain land". For this reason, in order to avoid misperceptions, the letters must be pronounced correctly. In this study, questions were asked to determine the level of pronunciation of Arabic letters in Adiyaman University Arabic Teacher Education students and statistical findings related to them were discussed.

We would like to say that we believe that it is necessary to provide such equipment from time to time in order for our students to be educated and educated in a healthier and realistic light environment. Since our students come from all regions of Turkey, Some of them are graduates of Imam Hatip High School and some of them are other high school graduates, it is not possible to pronounce Arabic letters in the same place. This needs to be welcomed as normal for some time and to be sensitive about correcting the errors periodically.

With this work, we can say that we have achieved the purpose we want to achieve in the pronunciation of Arabic letters. We must not state that this study is a motivation for both students and our instructors. Our aim is to reduce the difficulties we experience and to give our students a more ideal level of education.

Key words: Arabic, Letters, Pronouncing, Students, Problems.

1. GİRİŞ

Sosyal ilişkiler bağlamında insanlar arasında en sağlam iletişim aracı, dildir. Durum böyle olmakla beraber, her dilin kendine özgü bir takım dilsel özellikleri bulunmaktadır. Her dilde ses bilimi noktasında harflere ait mahreç ve sıfatlar vardır. Arap dilindeki en önemli bir özellik ise boğaz ve peltek harflerin bulunmasıdır. Bu özellik, Arapçayı birçok dilden farklı kılmaktadır. Dolayısıyla anadilinde peltek harfler bulunmayan insanların söz konusu peltek harfleri ya da mahreç ve sıfatları farklı olan harfleri telaffuz etmesinde zorluklar yaşaması, öğretimin ilk döneminde normaldir. Kimi harfler de vardır ki başka bir dilde sadece tek bir harf ile telaffuz edilmektedir. Buna en somut örnek, Arapçadaki ح-خ-ه harflerinin (حَلَقٌ - خَلَقٌ - هَلَكٌ) Türkçede sadece "H" harfi ile karşılanmasıdır.

Arapçada kimi harfler vardır ki Türkçede karşılığı hiç bulunmamaktadır. Buna örnek olarak ث-ح-ظ-ع-ع-ظ-ط-ض-ص-غ-خ vb. harfleri verebiliriz.

Bu konuya dair öğrencilerimize yazılı olarak bazı sorular sorulmuştur. Mesela "Arapça harflerini telaffuz etme (seslendirme) konusunda sıkıntı yaşıyor musunuz?" sorusuna "evet" diyenlerin oranı birinci sınıflarda % 47 iken, bu oran dördüncü sınıfta % 21'e düşmüştür. "Arapça harflerini telaffuz etmede daha çok, hangi harflerde sıkıntı yaşıyorsunuz?" sorusuna ise (د-ض) (ه-ح-خ) (ث-س-ص) - (ذ-ز-ظ) - (ت-ط) harfleri arasında bütün aşamalarda çeşitli oranlarda sıkıntı yaşandığı tespit edilmiştir. Bu sıkıntının dördüncü sınıfa doğru periyodik olarak azaldığı anketlerde görülmüştür. Dikkate değer noktalardan biri de, yaşanan bu sıkıntının, Karadeniz, Orta Anadolu, Akdeniz ve Ege kökenli öğrencilerimize göre Doğu ve Güneydoğu kökenli öğrencilerde daha az yaşandığıdır. Bu farklılığın nedeni ise Doğu ve Güneydoğulu öğrencilerimizin konuştuğu Kürtçede de boğaz harflerinin mevcudiyetine bağlanmıştır.

Şu soruyu sormak, hakkımız olsa gerek. Harflerin fonetik bağlamda yanlış telaffuzu ve anlaşılması halinde ne gibi sonuçlar tezahür eder?

Örneğin, anlamı "Geceyi uykusuz geçiren kadın" manasına gelen "Sahire" adındaki bir bayanın, bazı Türkçe sözlüklere bakarak, adını "Sihirbaz, büyücü kadın" veya "Alaycı kadın" şeklinde anlaması ve uzun yıllar boyunca bu olumsuz anlamların karşısında eziklik duyması işten bile değildir. Doğrusu bu, sosyal hayatta vuku bulmuştur. Zaten bu makalenin amaçlarından biri de sözü edilen olumsuz noktalara dikkat çekmektir.

Arapçadaki ه - خ - ح boğaz harflerine karşılık, Türkçede sadece H harfi yazılır. Yukarıda sözünü ettiğimiz Türkçedeki “Sâhire” kelimesi, Arapçada üç şekilde yazılır ve üçten daha çok manalara gelir. Onlar سَاهِرَةٌ - سَاحِرَةٌ - سَاحِرَةٌ şeklinde yazılır ve şu anlamlara gelir:

سَاحِرَةٌ = “Sihirbaz, büyücü kadın”

سَاحِرَةٌ - “Alaycı kadın”

سَاهِرَةٌ - “Geceyi uykusuz geçiren kadın”.

سَاهِرَةٌ - “Yeryüzü, düz arazi”

Şimdi de kelimenin Arapça, Osmanlıca ve Türkçe sözlüklerde geçen anlamlarını ayet ve hadisleri referans göstermek suretiyle vermeye çalışalım.

2. “SİHIRBAZ/BÜYÜCÜ KADIN” BAĞLAMINDA

Bu kelimenin anlamı kandırma ve hakikate aykırı hayaller demektir.¹

سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ “Onlar, insanların gözlerini boyadılar ve onları korkuttular.”²

Bu, içyüzüne birçok insanın vakıf olmadığı ve kandırmaca bir aktivite olduğundan, Hz. Musa’nın kavmi, kendisine يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ “Ey büyücü adam, bizim için rabbine dua et!”³ diyerek onu sihirbaz olmakla itham ettiler.

وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى “Büyücü, nereden gelirse gelsin başarı kazanamaz.”⁴

3. “ALAY EDEN KADIN” BAĞLAMINDA

Kelimenin bir anlamı, alay etmektir.⁵ Mesela kişi, سَحَرْتُ مِنْهُ، وَاسْتَسَحَرْتُهُ dediği zaman “Onunla alay ettim”⁶ demiş olmaktadır.

Konumuza esas aldığımız kelime, bu formda Kur’an’da birçok yerde geçmektedir.⁷ Biz, sadece şu ayeti örnek olarak vermek istiyoruz:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ

“Ey iman edenler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın. Belki de onlar, kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da kadınları alaya almasınlar. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler.”⁸

4. “UYKUSUZ KALAN KADIN” BAĞLAMINDA

Bu kelimenin bir anlamı, herhangi bir şekilde ya da gerekçeyle gecenin bir kısmını ya da hepsini uykusuz geçirmektir. Bu gerekçe keder, sıkıntı, hastalık ya da ibadet gibi bir iyilik veya işret gibi bir kötülük yapma olabilir.⁹

¹ Râğib el-İsfahânî, *el-Mufredât*, thk. Safvân Adnân ed-Dâvudî, Dâru’l-Kalem, Dimaşk, 1412, s. 400.

² A’raf, 7/116. İlgili ayetlere dair geniş bilgi için bkz. Muhammed Fuâd Abdülbakî, *el-Mu’cemu’l Mufehres li Elfâzi’l-Kur’ani’l-Kerim*, el-Matbaatu’l-İslâmiyye, İstanbul, 1982, s. 346-347.

³ Zuhurf, 43/49.

⁴ 20/Taha, 69.

⁵ Ebu Abdurrahman Halil b. Ahmed b. Amr el-Ferâhidî, *Kitâbu’l-Ayn*, thk. Mehdi el-Mahzûmî, İbrahim Samarraî, Dâru Mektebeti’l-Hilâl, ts., IV/196; Ebu Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Dureyd el-Ezdi, *Cemheretu’l-Luğa*, thk. Remzî Munir Ba’labekî, Dâru’l-İlm li’l-Melâyîn, Beyrût, 1987, I/584; Ebu Mansûr Muhammed b. Ahmed el-Ezherî, *Tehzibu’l-Luğa*, thk. Muhammed Avd Murib, Dâru İhyâi Turâsi’l-Arabî, Beyrût, 2001, I/247; Ebu’l-Huseyin Ahmed İbn Fâris, *Mu’cemu Mekâyisi’l-Luğa*, thk. Abdusselâm Muhammed Hasan, Dâru’l-Cîyl, Beyrût, 1991, VI/52; Ebu’l-Kâsım Mahmûd Zemahşerî, *Esâsu’l-Belâğa*, thk. Muhammed Basil Uyûnu’-Sûd, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrût, 1998, I/265; Mecduddin Muhammed b. Ya’kûb Firûzâbâdî, *el-Kâmûsu’l-Muhîr*, Muessesetu’r-Risâle, Beyrût, 2005, s. 57, 405, 1281; Muhammed Murtazâ ez-Zebidî, *Tâcu’l-Arûs min Cevâhiri’l-Kâmûs*, thk. Heyet, Dâru’l-Hidâye, Kâhire, ts., s. 348, 509, 521, 522.

⁶ el-İsfahânî, *age*, s. 402; Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ebû’l-Feth el-Ba’lî, *el-Muttali’ ‘alâ Elfâzi’l-Mukni’*, thk. Mahmûd el-Arnâutî- Yâsin Mahmûd el-Hafîb, Mektebetu’s-Sevvâdî, Cidde, 2003, s. 508; Neşvân el-Himyerî Şemsu’l-Ulûm, *Şemsu’l-Ulûm ve Devâu Kelâmi’l-Arab mine’l-Kulûm*, thk. Huseyn b. Abdullah el-Umerî- Mutahhar b. Ali el-İryânî- Yusuf Muhammed Abdullah, Dâru’l-Fikr el-Muâsir, Beyrut, 1999, V/3025; İbrâhîm Mustafa ve diğerleri, *el-Mu’cemu’l-Vasît*, Macma ‘u’l-Luga el-Arabîyye, Daru’d-Da’va, İskenderiye, ts., s. 421; Ahmed Muhtâr Abdulhamîd Ömer, *Mu’cemu’l-Lugati’l-Arabîyye el-Mu’âsira*, Alemu’l-Kutub, Kâhire, 2008, II/1044; Ahmed Rızâ, *Mu’cemu Memî’l-Luga*, Dâru Mektebeti’l-Hayât, Beyrut, ts., III/122.

⁷ Bakara, 2/212; Enam, 6/10; Tevbe, 9/79; Hud, 11/38; Enbiya21/41; Saffat, 37/12; Hucurat, 49/11.

⁸ Hucurat, 49/11.

⁹ el-Ferâhidî, *Kitâbu’l-Ayn*, IV/6; İbn Dureyd, *Cemheretu’l-Luğa*, II/723; el-Ezherî, *Tehzibu’l-Luğa*, VI/75, 114, XIV/237; ez-Zemahşerî, *Esâsu’l-Belâğa*, I/480; Ebu Fadl Cemâluddîn Muhammed İbn Manzûr, *Lisânu’l-Arab*, Dâru Sâdir, Beyrût, 1414, II/16, III/432, 446, IV/383, XIII/435.

كَمْ مِنْ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ، وَكَمْ مِنْ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهَرُ

“Nice oruçlular vardır ki, tuttuğu oruçtan yanına sadece çektiği açlık kâr kalır. Nice gece namazı kılanlar vardır ki, onların da kârı gece uykusuz kalmaktan ibarettir.”¹⁰

5. “YERYÜZÜ, ARAZİ PARÇASI” BAĞLAMINDA

Bu sözcük, kimi yerde “yeryüzü”, “arazi parçası” anlamında da kullanılmıştır.¹¹

Kur’an, ahiret yurdunda bir daha dirilişe inanmayanlara, orada uyanış için tek bir haykırışın olacağını ve insanların düz bir arazide toplanacağını haber vermektedir. *فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ . فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ*.¹² İşte Kur’an, bu ayette toplanma yerini *بِالسَّاهِرَةِ* sözcüğü ile tanımlamıştır.

Şimdi ise bazı sözlüklerin, söz konusu ettiğimiz kelimeye ne gibi anlamlar verdiğine geçmek istiyoruz:

Ahmet Vefik Paşa (ö.1891), sözcüğe sadece “Büyücü, sihirbaz, sâhire” anlamlarını vermiş; diğer anlamları vermemiştir.¹³

Muallim Naci (ö.1893) kelimeye “Geceleri uyanık duran, sihir edici, yeryüzü, kıyamette tecdit buyurulacak arz” anlamını vermiş ama “alay eden kadın” manasını göz ardı etmiştir.¹⁴

Şemseddin Sami (ö.1904), “Sihirbaz, büyü eden, büyücü ve sihirkârane bir suretle celb-i kulûb eden eden” *سَاحِرَةٌ* ile¹⁵ “Uykusuz, gece uyuyamayan” ve “Rûy-i zemin, yeryüzü” diye açıkladığı *سَاهِرَةٌ*¹⁶ sözcükleri sözlüğüne almış ama “alay eden” ve “maskaraya alan” diğer sözcükten söz etmemiştir.

İbrahim Cudi Efendi, (ö.1926), “sihir yapıcı, sihirci, geceleri uyanık duran, yer, yeryüzü” demiş ama “alay eden” anlamını vermemiştir.¹⁷

Ferit Devellioğlu (ö.1985), “büyücü, büyüleyici tesir yapan güzel, maskaralık eden, gece uyumayan, yeryüzü” şeklinde kelimenin Arapçadaki tüm anlamlarını vermiştir.¹⁸

İlhan Ayverdi, (ö.2009), kelimeyi “Büyü yapan, efsun ve sihirle uğraşan kimse, karşısındakini etkisi altına alan; gece uyanık duran, geceleri uyumayan; yer, zemin, yeryüzü (sâhire-i haliye), boş, ıssız arazi” diye anlamlandırmıştır.¹⁹

Abdullâh Yeğin (ö.2016) “büyücü kadın, geceleri seher vakti uyumayan; maskaralık eden, maskara eden; yeryüzü, arz, kıyamet günü, çöl cehennem” gibi anlamlara geldiğini kaydetmiştir.²⁰

İsmail Parlatur, kelimeye “maskara eden, büyücü; geceyi uykusuz geçiren; yeryüzü, tükenmeyen kaynak, çöl, cehennem” anlamlarını vermiştir.²¹

D. Mehmet Doğan, sadece “sihir yapan, sihirbaz, büyüler gibi tesir uyandıran” şeklinde anlam vermiştir.²²

Mehmet Kanar ise adı geçen sözcüğe sadece “büyücü, büyüleyici” anlamını yüklemiş, diğer anlamlara dokunmamıştır.²³

Türk Dil Kurumu’nun sözlüğünde ise sâhire sözcüğüne rastlayamadık.²⁴ Bu konuda Türk Dil Kurumu’nu bilgilendirdiğimizi söyleyebiliriz. Durumu kendilerine bildirdiğimizde (31.05.2018 tarih ve

¹⁰ İbn Hanbel, *Müsned*, XV/428; Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. el-Fazl ed-Dârimî, *Sünen*, thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî, Dâru’l-Muğni, es-Suudiyye, 2000, I/653, III/1788.

¹¹ el-Ferâhidî, *Kitâbu’l-Ayn*, IV/6; Dureyd el-Ezdi, *Cemheretu’l-Luğa*, II/723; İbn Fâris, *age*, III/108; Firûzâbâdî, *age*, s. 412.

¹² Nâziât, 79/13-14.

¹³ Ahmet Vefik Paşa, *Lehce-i Osmanî*, Türk Dil Kurumu, haz. Recep Taparlı, Ankara, 2000, s. 800.

¹⁴ Muallim Naci, *Lügat-ı Naci*, haz. Ahmet Kartal, TDK, Ankara, 2009, s. 599.

¹⁵ Şemseddin Sami, *Kamus-u Türkî*, İkdâm Matbaası, Dersaadet, 1317, s. 697.

¹⁶ Şemseddin Sami, *age*, s. 703.

¹⁷ İbrahim Cudi Efendi, *Lügat-ı Cüdi*, haz. Komisyon, TDK, Ankara, 2006, 3. 461.

¹⁸ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Haz. Aydın Sami Güneçyal, Aydın Kitabevi Yayınları, 24. Bsm. Ankara, 2007, s. 913.

¹⁹ İlhan Ayverdi, *Misallî Büyük Türkçe Sözlük (Kubbealtı Lügatı)*, 2. Bsm. Mas Matbaacılık, İstanbul, 2006, s. 2639.

²⁰ Abdullâh Yeğin, *İslâmî-İlmî-Edebî-Felsefî Yeni Lügat*, Yeni Asya Yay. İstanbul, 1973, s. 600.

²¹ İsmail Parlatur, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2006, s. 1445.

²² D. Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, Bahar Yayınları, İstanbul, 1994, s. 672.

²³ Mehmet Kanar, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul, 2008, s. 871.

²⁴ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, haz. Komisyon, 9. Bsm. Ankara, 1998.

2018/981 sayılı yazı ile) tarafımıza cevap olarak şu bilgiyi vermişlerdir: "İlgi yazınızda sorduğunuz "sahire" kelimesi *Türkçe Sözlük*'te yer almamakta, bununla beraber Türk Dil Kurumunun genel ağ sayfasında yer alan *Kişi Adları Sözlüğü* veri tabanında "Köken: Ar. 1. Geceleri uyumayan, uykusuz. 2. Büyücü, büyüleyici güzel." bilgileri ile kayıtlı bulunmaktadır."

Yukarıda sözünü ettiğimiz sözcüğün yanlış telaffuzu ve anlaşılması nedeniyle Üniversitemizin Arapça Öğretmenliği bölümünde yaptığımız çalışmanın verilerini sunmak istiyoruz. Öğrencilerimize yönelttiğimiz yazılı sorularımız ve alınan cevaplar, aşağıdaki şekildedir:

1. Soru: Arapça Harflerini Telaffuz Etme (Seslendirme) Konusunda Sıkıntı Yaşıyor Musunuz? (Sınıflar Bazında Ankete Katılan Öğrenci Sayıları)

	<u>Evet</u>	<u>Hayır</u>
1. Sınıflarda: 43 Kişi	% 47	% 53
2. Sınıflarda: 47 Kişi	% 44. 5	% 55. 5
3. Sınıflarda: 35 Kişi	% 39	% 61
4. Sınıflarda: 20 Kişi	% 21	% 79

2. Soru: Şayet Sıkıntı Yaşıyorsanız, Daha Çok, Hangi Harflerde Sıkıntı Yaşıyorsunuz?

2. Soruya İlişkin Sınıflar Planında Şıklara Göre Telaffuz Zorluğunun İstatistiksel Sonuçları

A- ث-س-ص Harfleri Konusundaki Zorluk Oranı

1. Sınıflarda: % 21. 6
2. Sınıflarda: % 15
3. Sınıflarda: % 9
4. Sınıflarda: % 8

B- ح-خ-ه Harfleri Konusundaki Zorluk Oranı

1. Sınıflarda: % 20. 8
2. Sınıflarda: % 16
3. Sınıflarda: % 11
4. Sınıflarda: % 7

C- د-ذ Harfleri Konusundaki Zorluk Oranı

1. Sınıflarda: % 27. 6
2. Sınıflarda: % 23
3. Sınıflarda: % 20. 5
4. Sınıflarda: % 17

D- ز-ظ Harfleri Konusundaki Zorluk Oranı

1. Sınıflarda: % 25. 5
2. Sınıflarda: % 21
3. Sınıflarda: % 18. 5
4. Sınıflarda: % 12. 5

E- ت- ط Harfleri Konusundaki Zorluk Oranı

1. Sınıflarda: % 19
2. Sınıflarda: % 13
3. Sınıflarda: % 11
4. Sınıflarda: % 5

3- Sıze, Arapça Okuma Becerisi Vb. Derslere Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanın Mı, Yerli Öğretim Elemanın Mı Girmesi Daha Uygundur?**A- Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Olsun**

1. Sınıflarda: % 51
2. Sınıflarda: % 37
3. Sınıflarda: % 36
4. Sınıflarda: % 40

B- Yerli Öğretim Elemanı Olsun

1. Sınıflarda: % 40
2. Sınıflarda: % 34
3. Sınıflarda: % 38
4. Sınıflarda: % 35

C- Benim İçin Fark Etmez

1. Sınıflarda: % 9
2. Sınıflarda: % 29
3. Sınıflarda: % 28
4. Sınıflarda: % 25

4. Şıkkı Tercih Nedeninizi Kısaca Açıklar Mısınız?**A- Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Olsun**

- Telaffuzları daha hoşumuza gidiyor.
- Kulak aşinalığını kazanmamız daha kolay oluyor.
- Dil, ancak sürekli konuşmakla öğrenilir.
- Anlaşılsın ya da anlaşılmasın, derste sürekli Arapça konuşulmasından yanayım.
- Muhâdese derslerine yabancı öğretim elemanlarının girmesinden yanayım.

B- Yerli Öğretim Elemanı Olsun

- Özellikle çeviri ve gramer derslerinde yerli öğretim elemanları tercihimizdir.
- Anlaşılmayan yerleri, daha kolayca onlara soruyoruz. Yabancı hocalarımıza tekrar etme talebimiz daha zor oluyor.
- Yerli hocalarımızın açıklamalarını daha iyi anlıyoruz.
- Yerli öğretim elemanlarımız da harfleri telaffuz etmede başarılıdırlar.
- Yerli öğretim elemanlarımızın tüm anlattıklarını rahatlıkla anlayabiliyoruz.

C- Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Ya Da Yerli Öğretim Elemanı Olsun, Benim İçin Fark Etmez

- Bana göre asıl özne, öğrencinin kendisidir.
- Öğretim elemanının yerli ya da yabancı uyruklu olmasından daha çok, öğrenim süreci merak ve kişisel duyarlılık meselesidir.
- Ben, hocamın, yerli ya da yabancı olmasına değil; ders anlatış biçimine ve ilgi çekmesine dikkat ederim.
- Ben, beden diline daha çok dikkat ederim.
- Görüşlerim ve değerlendirmelerim, öğretim elemanının, öğrencisine değer verip vermemesine göre şekillenir.
- “Okuma” ve “Yazma Becerisi” gibi derslere yabancı; “Çeviri” gibi derslere de yerli öğretim elemanlarının girmesinden yanayım.
- Telaffuzu, harflerin mahreç ve sıfatlarını doğru vurgulayan öğretim elemanının, nereli olduğu, benim için önemli değildir.
- Yabancı hocalar, genelde pratikte; yerli hocalar ise kural ve kaideler konusunda bize yararlı oluyor.
- Uygun öğretim metotları seçildikten ve öğrencinin seviyesi dikkate alındıktan sonra, bana göre öğretim elemanının uyruğu önemli değildir.

6. SONUÇ

Malum olduğu üzere diller, sosyal anlamda insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en önemli araçtır. Başka bir ifadeyle en gelişmiş bir iletişim aracı olan diller, kimi yerlerde ortak bir mahreç (çıkış yeri), ses ve tona, kimi yerlerde ise birbirinden oldukça uzak mahreç, ses ve tona sahiptir.

Aynen canlı bir varlık gibi dillerin bir kısmı, zamanla hayatiyetlerini sürdürmüş, daha da gelişmiş ve zenginleşmiştir. Kimi diller ise zamanla gelişmeyerek zayıflamaya yüz tutmuş, farklı dillerin arasında kaybolarak tarih sahnesinden çekilmiştir.

Dillerin anlaşılmasında en önemli noktalardan biri, harflerinin, kendi mantalitesi ve mahreci noktasında telaffuz edilmesidir. Çalışmamızın nedeni diyebileceğimiz “Sahire” sözcüğü, yanlış algılandığından dolayı, ona yüklenen anlam da yanlış olmuştur.

Bölümümüzdeki çalışmamızda öğrencilerimize sorduğumuz soruların cevaplarına göre şu verilerin ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Öğrencilerimiz, Türkiye'nin bütün bölgelerinden geldiğinden; kimisi İmam Hatip Lisesi mezunu, kimisi de diğer lise mezunları olduğundan, Arapça harfleri aynı oranda telaffuz etmeleri mümkün değildir.

Öğrencilerimizin yoğunluklu olarak telaffuzlarında zorlandıkları harfler, boğazdan çıkan ve peltek harfler olduğu tespit edilmiştir.

Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dan gelen öğrencilerimiz; Karadeniz, İç Anadolu, Marmara ve Ege bölgelerinden gelen öğrencilerimize göre Arapça harfleri telaffuz etmede daha başarılıdırlar. Bunun nedenini, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da konuşulan Kürtçede birçok Arapça harfin mevcut olmasıyla izah etmek mümkündür. Buna Suriye'ye yakın illerimizde oturan öğrencilerimizin de nispeten az zorlandıklarını ekleyebiliriz.

Birinci sınıftan dördüncü sınıfa doğru, periyodik olarak harflerin telaffuzunda çekilen sıkıntıların azaldığı saptanmıştır.

Öğretim elemanlarının yerli mi, yabancı mı olması gerektiği konusunda bazı öğrenciler “Okuma Becerisi”, “Yazma Becerisi” ve “Sözlü İletişim” derslerine yabancı öğretim elemanlarının; “Arapça-Türkçe Çeviri”, “Türkçe-Arapça Çeviri” ve “Dilbilgisi” gibi derslere ise yerli öğretim elemanlarının

girmesi yönünde tercihte bulunurken; bazı öğrenciler ise yerli veya yabancı elemanın olmasından daha çok, ilgi uyandıracak elemanın daha önemli olduğu yönünde görüş belirtmiştir.

Son olarak şunu söylemek istiyoruz: Öğrencilerimizin eğitim ve öğretiminin daha sağlıklı ve reel veriler ışığında ortaya çıkması için, çoğu zaman bu tür istatistik ve anketlerin yapılması gerekliliğine inanıyoruz.

KAYNAKÇA

Abdulkâfî, Muhammed Fuâd (ö.1967), *el-Mu‘cemu’l Mufehres li Elfâzi’l-Kur‘ani’l-Kerim*, el-Matbaatu’l-İslâmiyye, İstanbul, 1982.

Ayverdi, İlhan (ö.2009), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük (Kubbealtı Lügati)*, 2. Bsm. Mas Matbaacılık, İstanbul, 2006.

Cudi Efendi, İbrahim (ö.1926), *Lügat-ı Cûdî*, haz. Komisyon, TDK, Ankara, 2006.

Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. el-Fazl ed-Dârimî (ö.255/869), *Sünen*, thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî, Dâru’l-Muğni, es-Suudiyye, 2000.

Devellioğlu, Ferit (ö.1985), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Haz. Aydın Sami Güneyçal, Aydın Kitabevi Yayınları, 24. Bsm. Ankara, 2007.

Doğan, D. Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Bahar Yayınları, İstanbul, 1994.

Ebû'l-Feth el-Ba'îf, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. (ö.709/1310), *el-Muttali‘ ‘alâ Elfâzi’l-Mukni‘*, thk. Mahmûd el-Arnâutî- Yâsin Mahmûd el-Hatîb, Mektebetu’s-Sevvâdî, Cidde, 2003.

el-Ezherî, Ebu Mansûr Muhammed b. Ahmed el-Herevî (ö.370/980), *Tehzîbu’l-Luğa*, thk Muhammed Avd Murib, Dâru İhyâi Turâsi’l-Arabî, Beyrût, 2001.

el-Ferâhîdî, Ebu Abdurrahman Halîl b. Ahmed b. Amr (ö.170/787), *Kitâbu’l-Ayn*, thk. Mehdî el-Mahzûmî, İbrahim Samarraî, Dâru Mektebeti’l-Hilâl, ts.

Firûzâbâdî, Mecduddîn Muhammed b. Ya‘kûb (ö.817/1414), *el-Kâmûsu’l-Muhît*, Muessesetu’r-Risâle, Beyrût, 2005.

İbn Dureyd, Ebu Bekr Muhammed b. el-Hasen el-Ezdî (ö.321/933), *Cemheretu’l-Luğa*, thk. Remzî Munîr Ba‘labekî, Dâru’l-İlm li’l-Melâyîn, Beyrût, 1987.

İbn Fâris, Ebu’l Huseyin Ahmed (ö.395/1004), *Mu‘cemu Mekâyisi’l-Luğa*, thk. Abdusselâm Muhammed Hasan, Dâru’l-Cîyl, Beyrût, 1991.

İbn Hanbel, Ahmed (ö.241/855), *Musned*, thk. Şuayb el-Arnâutî- Adil Murşid, Muessesetu’r-Risâle, Beyrut, 2001.

İbn Manzûr, Ebu Fadl Cemâluddîn Muhammed (ö.711/1311), *Lisânu’l-Arab*, Dâru Sâdır, Beyrût, 1414.

İsfahânî, Râğîb (ö.425/1033), *el-Mufredât*, thk. Safvân Adnân ed-Dâvudî, Dâru’l-Kalem, Dimaşk, 1412.

Kanar, Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul, 2008.

Mustafa, İbrâhîm ve diğerleri, *el-Mu‘cemul-Vasît*, Macma‘u’l-Luga el-Arabiyye, Daru’d-Da‘va, İskenderiye, ts,

Naci, Muallim (ö.1893), *Lügat-ı Naci*, TDK, haz. Ahmet Kartal, Ankara, 2009.

Ömer, Ahmed Muhtâr Abdulhamîd (ö.1424/2003), *Mu‘cemu’l-Lugati’l-Arabiyye el-Mu‘âsıra*, Alemu’l-Kutub, Kâhire, 2008.

Parlatır, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara, 2006.

Rızâ, Ahmed, *Mu‘cemu Metni’l-Luga*, Dâru Mektebeti’l-Hayât, Beyrut, ts.

Samî, Şemseddîn (ö.1904), *Kamus-u Türkî*, İkdâm Matbaası, Dersaadet, 1317.

Şemsu'l-Ulûm, Neşvân el-Himyerî (ö. 573/1178), *Şemsu'l-Ulûm ve Devâu Kelâmi'l-Arab mine'l-Kulûm*, thk. Huseyn b. Abdullah el-Umerî- Mutahhar b. Ali el-İryânî- Yusuf Muhammed Abdullah, Dâru'l-Fikr el-Muâsır, Beyrut, 1999.

Türkçe Sözlük, *Türk Dil Kurumu*, haz. Komisyon, 9. Bsm. Ankara, 1998.

Vefik Paşa, Ahmet (ö.1891), *Lehce-i Osmanî*, Türk Dil Kurumu, haz. Recep Taparlı, Ankara, 2000.

Yeğın, Abdullah (ö.2016), *İslâmî-İlmî-Edebî-Felsefî Yeni Lügat*, Yeni Asya Yay. İstanbul, 1973.

ez-Zebîdî, Muhammed Murtazâ (ö.1205/1791), *Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, thk. Heyet, Dâru'l-Hidâye, Kâhire, ts.

Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmûd (ö.538/1143), *Esâsu'l-Belâğâ*, thk. Muhammed Bâsil Uyûnu'Sûd, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 1998.